

Mida tähendab ühtne Euroopa finantssektor? Miks on see majanduse ja Euroopa Keskpannga seisukohast oluline? Millised on finantsturu poliitilise raamistiku alustalad? Millised on piiriüleses pangaduses tehtud edusammud? Kuidas lõigata finantsintegatsioonist maksimaalset kasu? Nende ja muude küsimuste üle arutles rahvusvahelisel pangandusüritusel Euroopa Keskpannga president J.-C. Trichet.

EUROOPA FINANTSSEKTORI INTEGREERIMINE

Jean-Claude Trichet¹

Püüan oma tänase kõnega anda mõtteainet finantsintegratsiooni kohta, kuna praegu on õige aeg mõtiskleda selle üle, milline on parim tee edasiseks arenguks. Finantsteenuste tegevuskava (FSAP) jõuab lõpule ning lüngad seadusandluses on täidetud. Turul osalejad peaksid nüüd kasutama võimalust lõigata ühisturust maksimaalset kasu.

Tahaksin keskenduda neljale punktile. Esiteks anda ülevaade sellest, mida tuleks finantsintegratsiooni all mõista, miks see on tähtis majandusele ja EKPlle ning mida olulist on juba saavutatud. Teiseks rõhutada ühtse finantsturu raamistiku edumeelsust. Kolmandaks anda ülevaade seni panganduses tehtud edusammudest. Ning neljandaks visandada sammud, mida võiks ja tuleks astuda, et lõigata finantsintegatsioonist maksimaalset kasu.

■ Finantsintegratsiooni mõiste ■

Mida ühtne Euroopa finantssektor tegelikult tähendab? Ühisturust on ehk kõige lihtsam aru saada, kui see puudutab kaupu ja viitab olukorrale, kus pole mingeid takistusi piiriüleseks kaubanduseks. Sedasama seletust saab kasutada ka finantsturgude puhul laiemalt. Turuosaliste ligipääs turule ei tohiks sõltuda nende asukohast ning piiriüleseid tehinguid tuleks kohelda võrdselt siseriiklikega, eriti reeglite ja hindade osas. Liikumine kirjeldatud ideaalse olukorra poole kõigis finantsturgude segmentides ongi väljakutse, mis meid ees ootab.

¹ Tegum on lühendatud tõlkega Euroopa Keskpannga presidendi Jean-Claude Trichet' kõnest, mille ta pidas Maini-äärses Frankfurtis 29. juunil 2004 korraldatud rahvusvahelisel pangandusüritusel. EKP veebilehe aadress on <http://www.ecb.int>.

Toon mõned näited selle kohta, mida finantsturgude integratsioon praktikas tähendab. Pankadevahelisel tagatiseta rahaturul on juba saavutatud pea täielik integratsioon. Peaaegu kohe pärast euro kasutuselevõttu kahanesid erinevused eurosooni intressimäärades nii väikesteks, et raha liigutamine riigist riiki nende erinevuste ärakasutamiseks muutus mõttetuks. Samuti oleme märganud, et pangad kasutavad väga harva üheaegselt eurosüsteemi laenu- ja hoiustamisvõimalusi. See näitab, et geograafilised piirid ei takista enam likviidsete vahendite liigutamist pangasüsteemis kiiresti ja tõhusalt. Integratsioon on toimunud ka repoturul, mis on tõenäoliselt rahaturu üks dünaamilisemaid segmente. Ka intressivahetuslepingute turust, mis on pankade intressimäärariskide maandamise seisukohalt ülioluline, on saanud üks euroala likviidsemad ja integreeritumad turge. Turul osalejad kasutavad oma intressimäärade orientiirina nüüd pigem seda turgu kui riigiväärtpaberite turgu, kus mõningad olulised erinevused riikide vahel on säilinud. Euroopa ettevõtete võlakirjaturg on alles noor, kuid euro tulekuga tublisti kasvanud. Integratsioon näib sujuvat piisavalt hästi, nagu näitab kasvav konkurents teenustasude pärast pankade vahel, mis korraldavad ja tagavad investeringuid. Lisaks näitab EKP läbiviidud aktsiaturgude uuring, et euroala

ELi reaalne SKT võib suurema integratsiooni tulemusena kümne aasta jooksul kasvada rohkem kui 1% võrra ning suureneb ka tööhõive.

riikide aktsiamüük sõltub üha enam üldistest Euroopa uudistest, mitte pelgalt kohaliku tähtsusega sündmustest, mis viitab märkimisväärsele integratsioonile. Suured kindlustusfirmad ning pensioni- ja investeerimisfondid lähtuvad oma investeerimisotsustes samuti rohkem üleeuroopalistest arengusuundadest.

Ilmselt pole mul vaja üksikasjalikult meelde tuletada, et finantsintegratsioon annab mitmeid eeliseid. Ent sarnaselt paljude avalike hüvistega ei pruugita neid eeliseid alati tähele panna, olgugi need väga suured. Finantsintegratsioon toob kaasa suuremad ja likviidsemad turud, suurema efektiivsuse ja parema riskihajutamise. See soodustab kapitali paigutamist parimatesse investeerimisvõimalustesse, toob kaasa madalamad tarbijahinnad ning tõstab majanduse kasvupotentsiaali. Üks hiljutine uurimus näitas, et ELi reaalne SKT võib suurema integratsiooni tulemusena kümne aasta jooksul kasvada rohkem kui 1% võrra ning suureneb ka tööhõive. Omakapitali hind arvatakse Euroopas langevat umbes 40 baaspunkti võrra ning lisaks veel 10 baaspunkti võrra arvelduskulude vähenemise arvelt.

Lisaks neile üldistele eelistele on teisigi põhjuseid, miks just meie EKPs omistame finantsintegratsioonile suurt tähtsust. Finantssüsteem mängib ilmselgelt suurt rolli rahapoliitika juurutamises ning integreeritud Euroopa finantsturud soodustavad EKP rahapoliitika rakendamist kogu eurosoonis. See kehtib eriti turgude kohta, mis on meie tegevusega otseselt seotud: rahaturg, aga ka võlakirjaturg, kuna lõviosa varast, mida me tagatiseks võtame, on võlakirjad. Meie huvi teine põhjus on seotud kohustusega hoolitseda maksesüsteemide tõrgeteta toimimise eest. Integratsioon, eriti infrastruktuuri tasandil, aitab seda saavutada. Lisaks kõigele aitab integratsioon tagada ka finantsstabiilsust – järjekordne keskpankade jaoks oluline küsimus –, sest suurem ja mitmekülgsem finantssüsteem suudab paremini taluda majandusšokke.

■ Tugev riikliku poliitika raamistik ■ integratsiooni eeltingimusena

Euroopa ja riikide ametiasutused on näinud suurt vaeva, et rajada ühtsele finantsturule kindel poliitiline raamistik. Ma usun, et selle raamistiku peamised alustalad on nüüd paigas ning finantsintegratsioon võib jätkuda. Raamistiku põhielemendid on reguleerimine, järelevalve ja finantsinfrastruktuur.

Reguleerimine

Siinkohal pean eelkõige mainima finantsteenuste tegevuskava. Tänu 1999. aastal esitatud tegevuskavale on seni vastu võetud 39 meedet, mis moodustavad ühtse finantsturu õigusraamistiku. Muidugi võtab tegevuskava mõju täielik avaldumine finantsturgudele aega, kuid ma olen veendunud, et uuendatud regulatiivsest raamistikust saadav kasu on märkimisväärne. Toon siinkohal näiteks ELi uued nõuded pankade kapitali adekvaatsusele ja raamatupidamisreformi, mis praegu ELis toimub.

Kindel kapitali adekvaatsuse raamistik pankadele on ühtse finantsturu põhitingimus. Tõepoolest, tõhus ja stabiilne Euroopa finantssüsteem eeldab, et regulatiivsed kapitalinõuded on vastavuses pankade riskidega. Erinevate riikide ametiasutused peaksid neid reegleid ka järjekindlalt rakendama. Vajadus nõudmised üle vaadata on tingitud suurest lõhest praeguste reeglite ja pankade riskimaandamise praktika vahel. 1988. aastal, kui võeti vastu Baseli kokkulepe, oli keskmine pank sootuks teistsugune kui praegu. Globaliseerumine, liikumine turupõhise finantseerimise poole ja kiired uuendused finantsalal on oluliselt muutnud pankade riskiprofiili. Praegune lepe, mis põhineb lihtsal väga laiade riskikategooriate skeemil, tuli seepärast üle vaadata. Lisaks kehtib praegune kokkulepe ühesugusel viisil kõigile krediitiasutustele alates pisimast kohalikust hoiupangast kuni suurimate ülemaailmsete kontsernideni, sõltumata nende riskijuhtimise kvaliteedist.

Uus raamistik, mida ma G10 juhina koos Baseli komitee juhi Jaime Caruanaga hiljuti Baselis esitlesin, võtab neid probleeme arvesse. Basel II tugineb kolmele sambale: miinimumkapitali nõuded, järelevalveprotsess ja turudistsipliin. Ühtlasi juurutab see laiahaardelisemad ja riskitundlikumad reeglid. Näiteks peavad pangad lisaks juba olemasolevatele kapitalinõuetele krediidiriski katmiseks panema kapitali kõrvale ka tegevusriski katmiseks. Basel II lubab arvutada miinimumnõudeid erineval moel ning asutused, mis otsustavad kõige edumeelsemate meetodite kasuks, saavad kapitalieelise. Nii on asutustel stiimul oma riskijuhtimist edasi arendada. EKP toetab tugevalt uut raamistikku ja leiab, et selle liitmine Euroopa seadustega on järjekordne tähtis samm ühisturu suunas. Uute reeglite pidev rakendamine jääb aga oluliseks valdkonnaks, mida jälgida. Tihe koostöö inspektorite vahel on äärmiselt tähtis, et saavutada tõhus lähenemine, nii ELi siseselt kui ka ülemaailmselt.

**Kindel kapitali
adekvaatsuse
raamistik
pankadele on
ühtse finantsturu
põhitingimus.**

Nüüd veidi praegustest püüdlustest töötada välja **rahvusvaheliselt kooskõlastatud raamatupidamisraamistik**. See reform on ELile eriti tähtis, sest annab panuse finantsintegratsiooni. Tuletan meelde, et alates 1. jaanuarist 2005 peavad kõik ELis registreeritud ettevõtted avaldama oma konsolideeritud aruanded kooskõlas rahvusvaheliste raamatupidamisstandarditega. Esimene samm selles suunas oli **kõiki rahvusvahelisi raamatupidamisstandardeid** (v.a kahe) **heaks kiitva määruse vastuvõtmine**. Heakskiiduta jäid vaid kaks vastuolulist standardit IAS 32 ja 39, mis puudutasid finantsinstrumentide tuvastamist, mõõtmist ja avalikustamist. Need standardid on pangandusele eriti olulised. Seepärast pole üllatav, et need on algatanud laiaulatusliku vaidluse pangasektori, inspektorite ja standardikehtestajate vahel. EKP tunneb uute reeglite vastu suurt huvi nende mõju tõttu pankadele. Seepärast tegimegi selles valdkonnas tööd, peamiselt finantsstabiilsust silmas pidades. **Meie mure on seotud eelkõige arvestusliku õiglase väärtuse usaldusväarsuse ja asutustevahelise võrreldavusega ning panga krediidiriski muutumise mõjuga selle kapitaliseisule**. Oleme pöördunud oma murega rahvusvaheliste raamatupidamisstandardite nõukogu poole, mis tõi kaasa täiendava arutelu. Me jälgime edasisi arengusuundi äärmiselt tähelepanelikult.

Järelevalve

Järelevalve on teine integratsiooniraamistiku alustala. Finantsteenuste tegevuskava tähtaegne täitmine on väga muljetavaldav saavutus. Nüüd võime sellest maksimaalset kasu lõigata, kui reegleid liikmesriikides järjekindlalt juurutatakse ja täidetakse. Selles protsessis on **oluline roll Lamfalussy lähenemisel finantsregulatsioonile ja järelevalvele**. Uus raamistik kannab hoolt riiklike ametiasutuste valdkondlike komiteede loomise eest, et tagada Euroopa seaduste järjekindel rakendamine. Uus korraldus on väga väärtuslik tegevuskavale, aga ka ELi õigusnormidele üldiselt.

Lisaks kõrgema taseme põhimõteteid puudutavale regulatiivsele lähenemisele on vaja ka järelevalvealast lähenemist.

Lamfalussy lähenemine tegeleb järelevalvealaste väljakutsetega, mis tekivad rahaturgude suuremal integreerimisel. Pangagrupid, mis tegutsevad suures ulatuses teistes liikmesriikides, ootavad riiklikelt inspektoritelt õigustatult ühesugust suhtumist ja

menetlustkorda. See on vajalik, et vähendada eeskirjade täitmiseks tehtavaid kulutusi ning tagada, et erinevate järelevalvemetodite tulemusena ei moonutata oluliselt konkurentsi. Samuti on see eeltingimus suuremaks piiriüleseks aktiivsuseks. Seega on lisaks kõrgema taseme põhimõteteid puudutavale regulatiivsele lähenemisele vaja ka järelevalvealast lähenemist. Teisisõnu peavad inspektorid igapäevases tegevuses pidevalt hoolitsema kõrgema taseme põhimõtete ellurakendamise eest. Kohalikud võimuorganid peavad seepärast tõhustama infovahetust ja kindlaks määrama parimad tegutsemisviisid. Lisaks on vaja paremat kooskõlastatust järelevalvetegevuses, eriti ELi suuremate finantsgruppide jaoks.

Lamfalussy lähenemine mitte ainult ei soodusta finantsintegratsiooni, vaid aitab tagada ka finantsstabiilsust. Ühtsete finantsturgude puhul on riske võimalik hajutada ühest asutusest ning ühest riigist teise. Seega ei piirdu nõndanimetatud “süsteemne risk” enam ainult ühe liikmesriigiga, vaid seda tuleb vaadelda kogu ELi perspektiivist. Seepärast on kahtlemata oluline Euroopa pangandusinspektorite komitee (CEBS) ülesanne suurendada üksikute institutsioonide piiriüleste teabevahetust. Samal ajal toetab CEBSi tööd Euroopa Keskpankade Süsteemi (EKPS) pangajärelevalve komitee (BSC). BSC jälgib teraselt Euroopa finantsüsteemi arengut finantsstabiilsuse perspektiivist. Lisaks on komitee teinud edukat tööd finantskriisi ohjamise alase koostöö korraldamisel, mis on samuti oluline finantsstabiilsuse seisukohast.

Finantsinfrastruktuur

Tugeva finantsintegratsiooni raamistiku kolmas tähtis element on laiemale avalikkusele sageli tundmatu, nimelt **kliiring ja arveldus**. See konkreetne infrastruktuur asub kõigi rahaturgude keskmes ning on nende tõhusa toimimise seisukohalt hädavajalik. Integratsiooni all tuleb siin mõista seda, et väärtpaberite emiteerimise koht ei mõjuta investori arveldus- ja kliiringukulusid. See tähendab ka, et tingimused, mille alusel pangad saavad keskpangalt raha, ei sõltu nende poolt tagatiseks kasutatavate väärtpaberite asukohast. Siseriiklikud jaemaksud ning kliiring ja arveldus ELis on suhteliselt soodsad ja turvalised, kuid piiriüleste maksete osas tuleb veel tööd teha.

EKP tunneb erilist huvi kliiringu ja arvelduse infrastruktuuri vastu selle rolli tõttu rahapoliitika juurutamisel. Lisaks sellele võib suurem tõrge antud valdkonnas avaldada olulist mõju finantsüsteemile üldisemalt ning seada ohtu finantsstabiilsuse.

EKP tegutseb selles valdkonnas mitmel moel. Esiteks TARGET 2 süsteemi arendamise teel. Maksesüsteemide ja euro rahaturgude integratsioon saavutati pärast euro kasutuselevõttu väga kiiresti tänu TARGETile – eurosüsteemi hallatavale suurmaksete süsteemile. Selle vahetab peagi välja TARGET 2, mis kindlustab ühisest infrastruktuurist lõigatavat kasu. Lisaks tagab see ühtlustatud teenuste taseme ja ühtse hinnastruktuuri. TARGET 2 on hea näide selle kohta, kuidas ametiasutused saavad ühise tehnilise infrastruktuuri abil anda oma panuse finantsintegratsiooni.

Teiseks kõrvaldab EKP senised takistused integreerumisel. Alberto Giovannini juhitud rühma aruandes tuuakse välja kolme tüüpi takistused tõhusalt toimiva konkurentsivõimelise turu tekkimisel: erinevused tehnilistes nõuetes ja turupraktikas, maksuerinevused ning õiguskindlust puudutavad probleemid. EKP omalt poolt annab panuse nende takistuste kõrvaldamiseks, tegutsedes arendusprotsessis katalüsaatorina ja õhutades diskussiooni asjaosaliste vahel. Samuti püüame ühtlustada keskpanga menetlusi ja toiminguid, et soodustada integratsiooni.

Kolmandaks nimetaksin meie panust kliiringule ja arveldusele ühtse reguleeriva ja järelevalveraamistiku loomisel. Me määrame riskijuhtimisstandardid väärtpaberi-

arveldussüsteemidele, mida kasutatakse meie krediiditehingute puhul. Samuti hindame regulaarselt süsteeme, mis on meie tehingutega seotud. Laiemas perspektiivis, arvestades suurema kliiring- ja arveldussüsteemi tõrgete võimalikke tagajärgi, arvame, et riiklikud riskijuhtimise standardid on hädavajalikud. EKPS koostöös Euroopa väärtipaberituru reguleerijate komiteega töötab praegu välja selliseid standardeid ELi kliiring- ja arveldussüsteemidele.

■ Hinnang piiriüleses panganduses tehtud edusammudele ■

Olen kindlalt veendunud, et raamistik, mis soodustab finantsintegratsiooni Euroopas, on nüüd suures osas paigas. Minu hinnangut toetavad paljud viimaste aastate märgid selle kohta, et lõimumine on edenenu kiiresti ning jõudnud nüüd väga olulisele tasemele. Ma juba tõin mitu näidet finantsturgude kohta. Nüüd veel mõni sõna pangasektorist.

Kõigepealt struktuurist, mida Euroopa pangagrupid piiriüleses tegevuses kasutavad. Pangajärelevalve komitee on selle teema kohta pisut taustauuringuid teinud. Selgub, et suur Euroopa pangagrupp on keskmiselt esindatud viies kuni kuues viieteistkümnest varasemast ELi liikmesriigist. Sageli on sellised grupid filiaalide ja tütarettevõtete kaudu laienenud naaberriikidesse. Ent grupid, mis on esindatud peaaegu kõigis ELi liikmesriikides, on endiselt väga harv nähtus. Ma ei tõlgenda neid tulemusi kui viidet sellele, nagu oleks integratsioon Euroopas läbi kukkunud. Ses suhtes on minu meelest väga õpetlik vaadata, mis toimus Ameerika Ühendriikides viimase aastakümne jooksul. Üheksakümnendate keskel lõdvendati märkimisväärselt osariikidevahelise panganduse piiranguid, kuid pangad ei tormanud asutama filiaale kõikjal üle riigi, vaid eelistasid laieneda naaberriikidesse. Ühendriikides on jätkuvalt vähe panku, mis on otsustanud tegutseda üleriigiliselt. Ühendriikide näidet silmas pidades ei peaks me tõeliselt üleeuroopaliste pangagruppide puudumist tingimata vähese integ-ratsioonina tõlgendama.

Pangad on seni eelistanud teistes ELi riikides kanda kinnitada ühinemiste ja ülevõtmiste abil.

Teine oluline punkt on see, kuidas pangad eelistavad teiste ELi riikide turgudele siseneda: neil on valida, kas pakkuda teenuseid otse üle piiri või avada kohalik filiaal või tütarettevõtte. Siinjuures on oluline meeles pidada,

et teenuste otsese pakkumise puhul kehtib ühtse litsentsi põhimõte. Ent vastupidiselt sellele, mida võiks oodata, eelistavad pangad pakkuda oma teenuseid ELis peamiselt tütarettevõtete kaudu. Sedagi peetakse mõnikord väheseks integratsiooniks, kuid mina arvan, et see on lihtsustatud seletus. On jätkuvalt selge, et kohaliku ettevõtte olemasolu mingis riigis mängib suurt rolli turuosa võitmisel. Hispaania perekond või perefirma eelistab tõenäoliselt siiski Hispaania panku, millel on selge kohalik identiteet ja mis mõistab kohalike elanike vajadusi. Seda aga on kergem saavutada kohaliku tütarettevõtte kui filiaali abil.

Seetõttu on pangad seni eelistanud teistes ELi riikides kanda kinnitada ühinemiste ja ülevõtmiste abil. Aegade jooksul on kohalik pankade liitmine olnud jätkuvalt levinum kui

piiriülene konsolideerimine. Kui vaadata suuremaid tehinguid, siis aastatel 1999–2003 oli kohalike tehingute koguväärtus ELis umbes 280 miljardit, piiriüleste tehingute väärtus ELis aga 50 miljardit eurot. Siseriiklik konsolideerimine võib aga olla sissejuhatus piiriülestele konsolideerimistele, sest pangad tahavad enne välisriikidesse laienemist kindlustada oma kohaliku positsiooni. Lisaks on piiriüleste tehingute osakaal aja jooksul tõusnud. Näiteks oli eurole eelnenud viiel aastal iga 100 euro väärtuses kohaliku konsolideerimise kohta 6 euro väärtuses piiriülesteid tehinguid, kuid viie aasta jooksul pärast euro kasutuselevõttu on see number kolmekordistunud ja jõudnud 18 euroni.

Piiriüleste ühinemiste ja ülevõtmiste ning vähemal määral ka filiaalide laiendamise tulemusena on teiste ELi liikmesriikide pankade turuosa mõne riigi pangasüsteemis juba väga suur. Eelkõige kehtib see uute liikmesriikide puhul, kus see näitaja on sageli 70 ja 90 protsendi vahel.

Olen seni käsitlenud üleeuroopalise kommerts pangasektori ümberkorraldamist ja ümberkujundamist eelkõige jaepanganduse osas. Investeeringuspanganduses on aga olukord üsna erinev – seal on suhteliselt väike hulk üleeuroopalisi institutsioone ja mõned väga aktiivsed Euroopa Liiduga mitteseotud asutused.

■ Tulevikuväljakutsed ■

Esimene väljakutse on varustada ühtne finantsturg järjekindla reguleerimisprotsessiga. Seda kordab ka finantssektor praeguses arutelus FSAP-järgse strateegia üle. Erasektor leiab, et täiendav integreerumine sõltub ka sellest, mil määral lähenevad erinevate riikide ametiasutuste regulatsioon ja järelevalve. **Arvan, et Lamfalussy protsess võimaldab kehtestada liikmesriikides paindlikumad ja ühtsemad tehnilised reeglid ning toob kaasa riiklike järelevalvemeetmete lähenemise.** Seepärast on väga tähtis seda protsessi maksimaalselt ära kasutada. Euroopa pangandusinspektorite komitee asutamise valguses soovitan kõigil riiklikel pangajärelevalve teostajatel astuda mõistliku aja jooksul konkreetseid samme järelevalvevahendite ja -meetmete ühtlustamiseks. Muuhulgas tuleks ühtlustada nõudeid aruandlusele, et tööstus ei näeks inspektoritele andmeid esitades Euroopa piires mingeid erinevusi.

Teiseks mängib finantssektor võtmerolli ühtse finantsturu väljaarendamisel. Seadused ja määrused üksi ei saa laiendada turgusid ega määratleda uusi tooteid. Otse vastupidi – integratsiooniprotsessi peaksid edendama turujõud. Seepärast tuleb – võib-olla ametivõimude toel – organiseerida turuosaliste ühistegevus ELi tasemel, et saada üle võimalikest koordineerimisprobleemidest selles protsessis. **Rahaturgude integreerimine on hea näide, kuidas turuosaliste tegevus võib integratsiooni toetada.** Euroala pankadevaheline üleööturu keskmine aastaintressimäär EONIA töötati välja turuosaliste poolt EKP toel. See näide illustreerib ka seda, kuidas ametiasutusedki võivad ühistegevuses katalüsaatoriks olla.

**Integratsiooni-
protsessi peaksid
edendama
turujõud.**

Kolmandaks, Euroopa finantsintegratsioon on protsess, mida tuleb väga hoolikalt jälgida selle mõju tõttu finantsstabiilsusele. Kaalul on suur hulk keerukaid protsesse: kapitaliressursside parem paigutamine hiiglaslikus 450 miljoni elanikuga Euroopa majandusruumis; parem riskide hindamine finantsasutuste tõhusama juhtimise abil; parem turudistsipliin; investeringute koondamine vähematesse institutsioonidesse; Euroopa finantsasutuste globaliseerumine; Euroopa Liiduga mitteseotud asutuste osatähtsuse suurenemine Euroopas; regionaalne ümberrühmitamine jne. Koos finantssüsteemi paindlikumaks muutumisega, mida soodustavad turgude areng, tehnoloogiline areng ja globaliseerumine, peaksid eelnevalt loetletud jõud üldkokkuvõttes parandama finantssektori vastupidavust ja šokitaluvust.

Seega pole mingil juhul õige aeg loorberitele puhkama jääda. Praegusi erakordseid muutusi ja võimalusi saadavad paratamatult võimalikud riskid, mida tuleb kindlaks määrata, analüüsida ja välja kannatada, kui need peaksid teoks saama. Ma leian, et Euroopa finantssüsteemi väsimatu edasiarendamine ja suuremaks finantsstabiilsuseks tingimuste loomine pidevalt muutavas keskkonnas on EKP ja eurosüsteemi põhilised kohustused.